

Célfotó

2441:2296 arányban választott képviselőt a horvátországi magyarság

„Micsoda fantázia kell a valóság meglátásához.”
(Osváth Ernő)

Ha a magyarokat, németeket, horvátokat és szlovénokat is megtizedelő partizánhadsergek feje, J. B. Tito nem rajzolja át a rekonstruált második Jugoszlávia belső térképét, ma nem beszélhetnénk horvátországi magyarságról.

A 2011. dec. 4-i horvátországi, sorrendben a hetedik, demokratikus parlamenti választás eredményét nem volt nehéz megjósolni. Ezt tette, a megmérettetés előtt bő fél évvel, e sorok szerzője: „...horvát parlamenti választás, amelynek biztos vesztese a jelenleg kormányzó Jadranka Kosor vezette HDZ,... ..ennek a katasztrófális vereségnek az előszele már elérte a HDZ-t, amikor a szocialista jelölt Ivo Josipović...nyerte meg a kétfordulós köztársaságielnök-választást” ... (M.N. 2011. ápr.2.). A győztes, egy étteremről elnevezett, Kukuriku bal-bal közép-liberális koalíció, méretes választási vereséget mért a jobboldalra, akik magukat gyurcsányi pózba vágva, gögösen és sértődötten vették ezt tudomásul.

Érdekesen alakult Magyarország és déli szomszédunk kapcsolata a magyar uniós elnökség befejezése és a horvát választások között. Hazánk és személyesen miniszterelnökünk, Orbán Viktor sikere is Horvátország unióba segítése, melyben legfőbb szövetségesünk Szlovákia és Ausztria volt. Örömről már nem volt közös és csak egy-két napig tartott, mert kitört a MOL-INA botrány. „Abban is bízunk kell, hogy a MOL-INA viszony nem terheli meg a húsz éve töretlen magyar-horvát, horvát-magyar kapcsolatrendszer” – írtam a Magyar Nemzet 2011. július 29-i számában. Megterhelte. Mégpedig azzal, hogy kiüresítette, média-kriminalizálta, fő hírré téve, hogy Ivo Sanader volt horvát kormányfő éppen melyik (osztrák, horvát) börtönben van, és azzal, hogy manapság a legismertebb magyar Horvátországban Hernádi Zsolt. Ezzel a hírek be is fejeződtek, még a domináns turisztikai, sport stb. jelentések is elmaradtak. Jobb nem is tudni, fő-

leg nem beszélni egymásról, egymással. Persze lehet ezt szépíteni, lakkozni, de az elhidegülést nem észrevenni, lehetetlen. Ebben az oda-vissza nehéz, a szoc-libektől örökölt pokolian keserves magyar, és a jobbkozéptől örökölt még ennél is keservebb horvát gazdasági helyzetben választott képviselőt a maroknyi horvátországi magyarság is, amelynek közel évszázadnyi, sorvadó története megér egy rövid áttekintést.

817 év együttélés után....

...a horvát szabor (országgyűlés) Zágrábban, 1918. október 28-án deklarálta az Osztrák-Magyar Monarchiától való elszakadást, s még az év december 1-jén Horvátország belépett a Szerb-Horvát-Szlovén Királyságba. Ezzel minden értelemben a Balkán részévé vált. Ezen eltelt hónap alatt, átvonulva Mohácson, Villányon és Siklóson, a szedett-vedett szerb hadsereg 1918. november 14-re megszállja Pécsét. Baranya „fővárosára” iszonytató 33 hónap vár, amelyről Domonkos László írt Forognak a kerekék címmel tökéletes „megszállás-monográfiát”.

A „Dráva túlpártjára került” horvátországi magyarság lélekszáma 1921-ben 77 523 főre fogy az 1910-es 123 943 népességszámhoz képest. Korábbi állami hivatalnokok és alkalmazottak (pl. MÁV) tömegesen hagyták el az új országgrészt. A második világháború kitöréséig két népszámlálást tartanak a királyi Jugoszláviában, s ezekben a Horvát Bánság területén: 1931-ben 69 540 magyar él, 1941-ben pedig már csak 64 431. A fogyás fő oka az, hogy egyetlen magyar iskolát sem engedélyezett Zágráb, illetve fokozatosan megszűnt a magyar nyelvű hitélet. A „második háború” alatt, azt hihetnénk, hogy a közös német orientáció és függés miatt, s főleg a Szovjetunió elleni hadba lépés után, a Független Horvát Állam és a Magyar Királyság kapcsolata baráti. De nem. Inkább hűvös, helyenként fagyos, mivel

a magyar csapatok bevonulnak a már döntően horvát többségű, Csáktornya központú Muraközbe is 1941. április 16-án. Még a lakosságcsere gondolata is fölmerül, miközben az idő rohamosan telik és a két (?) ország helyzete tragikusan romlik. Sok, a visszacsatolt területekről származó magyar katona elesett az orosz fronton, illetve hadifogságba került. Tito csetnikekkel jócskán kibővült partizánjai pedig kegyetlen magyarírtást rendeztek a háború utolsó szakaszában a Délvidéken, így a Drávaszögben (Dél-Baranya) is, amit a háború után a „gáláns” marsall a horvát területekhez csatolt, hasonlóan az olaszoktól elorozott Isztriához. Ha ezt a belső átrendezést - a Vajdaság kárára - nem teszi, akkor ma aligha beszélhetnénk horvátországi magyarságról. Az első „kommunista népszámlálás” adatai 51 399 fős magyarságot mérnek a Horvát (tag) Népköztársaság területén 1948-ban, mely évben Hadrovics László professzor találó szavai szerint, vasfüggöny ereszkedett a Drávára. A magyar-horvát határszakaszon több ezer betonbunker formájában a magyar oldalon. Tito 1953-ban újraszámoltatja „népeit”, s a horvát területeken ismét kevesebb magyart, 47 725 főt talál a „statisztika”. Ez a létszám 1961-re tovább olvad 42 347 főre. Bár 1946-tól megindul a magyar elemi iskolahálózat kialakítása Horvátországban, de gimnáziumi magyar tagozat csak 1964-ben nyílik. 1967-ben alakul meg a Horvátországi Magyarok Szövetsége, melynek kiemelkedő vezetői Troszt Sándor, Tausz Imre és főleg Merki Ferenc mindent elkövetnek a rohamos asszimiláció lassítására elsősorban az anyanyelvi oktatás és művelődés területén, a számok tükrében – sikertelenül. 1971-ben a Horvát Szocialista Szövetségi Köztársaságban 35 488 ember vallja magát magyarnak. Egy évtizeddel később, 1981-ben már tízezerrel(!) kevesebb 25 439. Ezen hátborzongató számok visszatükrözik a 60-as évek közepétől európai legendává váló jugoszláv vendégmunkás (Surda) képét. Köztük vannak a „senkinek nem hiányzó” horvátországi magyarok is, akik 1991-ig országon belüli kapcsolataikat Zombor-Szabadka-Újvidék irányban ápolják - inkább szerbül, mint horvátul beszélve - és nem Zágráb felé, '91-re 22 355-en. Ennyien látják a nagy robbanást is, amely a kommunista YU-birodalom végét jelenti.

Hét bibliai év és ami utána jön...

A nagybetűs demokrácia és a szerbbe váló jugoszláv néphadsereg - hét évig részeg, paramilitáris rablóbandákkal kibővülve - szinte egyszerre érkezett meg Drávaszögbe és Kelet-Szlavóniába, 1991 nyarán. Árpád-kori magyar falvak (Kórógy, Szentlászló) teljes lakossága menekül el Zánkára, Villányba, Siklósra. A Drávaszög vegyes, magyar-horvát-szerb lakossága átalakul. A bevonuló szerb katonaság szerbekkel és cigányokkal bővíti azt. Előlük menekül Kopács, Laskó, Dárda, Bellye, Vörösmart, Várdaróc, Csúza, Pélmonostor stb. magyar és részben horvát népe, s talál oltalomra Magyarországon.

A 90-es évek közepére a HMSZ, a kuplungelv alapján alakul át, s jön létre a HMDK (Horvátországi Magyarok Demokratikus Közössége) mint magyar érdekvédelmi szervezet. A szabor első magyar képviselője Faragó Ferenc tanügyi tanácsos, a második Jakab Sándor testnevelő tanár, a HMDK rajt-cél elnöke lett. Őket követi a liberális eszéki orvos, Szántó Tibor, a helyi magyarságot Zágrábban képviselve.

Mire a véres szerb katonai agresszió véget ér (1998. jan. 15.) - Drávaszög újra „visszacsatoldik” Horvátországhoz, s a menekültek nagyobb része lassan visszatér a fölégetett, lepusztított, kirabolt, szellemileg és fizikailag is megbecstelelt területekre - aktuálissá válik a népszámlálás, amely 26%-os, drámai magyar népességfogyást, 16 595 főt mutat 2001-ben. A magyarság fogy, viszont érdekvédői szaporodnak, ugyanis a HMDK-ból kivált és egyéb elégedetlenkedők Juhász Sándor (1991-ig Aleksandar Juhas) vezetésével megalakítják a MESZ-t (Magyar Egyesületek Szövetsége). Azonnal megindul az az ádáz, életre-halálra folyó magyar-magyar küzdelem a két mini szervezet között, ami a magyarországihoz hasonló módon, kettészakítja, félbevágja a nyolcadára zsugorodott horvátországi magyarságot. Csak térségünkben természetes, hogy mindkét formáció talál horvát és anyaországi politikai támogatókat is, hadd lássa még a Jóisten is hogy „ketten mire megyünk”! Mert mindenképp van: pártocskából, pártelnökből, újságból, folyóiratból, magyar házból, rádióból és főleg képviselő-jelöltből. A 2003-ban HMDK-s színekben megválasztott testnevelő tanár Ádám Jenő, már „átállva” MESZ-esként fejezi be nemzetpoliti-

kailag értékelhetetlen képviselői munkáját. Neve azonban Horvátország szerte ismert lesz, mert a horvát lapok és a televízió gyakran foglalkoznak a magyar képviselő különös, zavaros pénzügyeivel, lányának vett eszéki luxuslakásának bankátutalásaival, öregbítvén a „magyarok csibészes hírnevét”, miközben vádat emelnek Ádám ellen. (Horvátországban a nemzetiségi képviselők nagy összegű, közvetlen állami támogatásban részesülnek, hogy finanszírozhassanak nemzetiségi kulturális, sport stb. programokat.) Négy év semmittevés után, 2007-ben Sója Dénes nagyvállalkozó, helyi exjugoszláv politikus, részben megismételt választások után kerül a horvát parlamentbe. Megvédi helyét 2011-ben is. Ismét a HMDK-s informatikus - magyarul, horvátul és angolul is beszélő - Jankovics Róberttel szemben 2441:2296 arányban, annak ellenére, hogy a két személy és szervezeteik mocskolódó, alpári és aljas (sajtó)vitái többnyire a horvát bíróságokon végződnek, általában pénzbüntetéssel. Jankovicsot a szerb rendszer kollaboránsának bélyegzi Sója egyik híve. Erre adott válaszként megtudhatjuk, hogy az ellenfél 1992-ben átjászotta a teljes pélmonostori autóbuszparkot a megszállóknak, ezért hét év börtönre ítélték, ami elől Magyarországgra szökött. Miközben...

Miközben helyi magyar pedagógusok emberfeletti munkája ellenére is rogyadozik a magyar iskolahálózat, döbbenetes a nyelvi romlás (helyesírás, idegen szavak, mondathangsúly), szinte kong az 1998-ban átadott eszéki Horvátországi Magyar Oktatási és Művelődési Központ, a fogyó tanulólétszám miatt. Míg a magyar szülők horvát tannyelvű iskolákba íratják gyermekeiket, addig a Magyar Központ igazgatója a You Tube-n szerepel, az általa vezetett iskola élelmiszerraktárát dezsmálgatva. Kitűnő pedagógiai munkát végző elődjét a „győztes” MESZ távolítja el a Magyar Központ éléről (bírálnak zágrábi politikai segítséggel), Sója első megválasztása után.

A közvetlen és naprakész anyaországi kapcsolat 2006-ban szakadt meg, amikor az első Orbán-kormány által megnyitott Eszéki Magyar Főkonzulátust a második Gyurcsány-kormány puccsszerűen bezáratta. Nem könnyíti a hely-

zetet az sem, hogy a drávaszögi magyarságnak hártavékony az értelmisége és úgy él falvakban, hogy nincs egy olyan kisvárosi központja, mint például Lendva a szlovéniai magyaroknak. Egyik szervezetének sincs olyan gazdaságtudományos-oktatási programja, ami a horvátországi magyarság $\frac{3}{4}$ -ét kitevő drávaszögi és kelet-szlavóniai magyarság megmaradását garantálná. Későn (2007/8-as tanév) alakult az Eszéki Egyetem magyar tanszéke is, amely inkább egy hitbizomány-szerű családi vállalkozás Magyarországról, mintsem helyi magyar szellemi központ. Egy tanársegéd kivételével, aki nem rendelkezik magyar szakos végzettséggel, Gödöllőről és Pécsről utaznak Eszékre az intercity professzorok, túr-retúr. A még halványnál is halványabb helyi magyar református egyház is kettészakadt – egy katolikus országban. „Örvendetesen” szaporodik viszont a pseudo-romantikus tánccsoportok, tájházak, néprajzi gyűjtemények száma, tolván a pár ezer megmaradt magyart a daloló-táncoló nemzetiség felé. A maradék, szórványban élő, $\frac{1}{4}$ -nyi nem autochton (értsd O-M. Monarchia) zágrábi, spliti, pólai, zadari magyarság pedig Bácskából került a fővárosba és a tengerpartra orvosnak, mérnöknek, tengerésznek, kergetvén az amerikai álmot, ezúttal jugoszláv színekben. Ekkortájt Magyarországról is sikk volt jugóba nősulni, s főleg oda férjhez menni, nem nemzetiségi többletcélzattal.

Sándor királytól a „Sándorok királyságáig”

Ma már a Muraközről, ahol magyar ember hírmondónak sem maradt, csak egy emlékképünk van, ahogy Domonkos László író keserédesen jegyzi meg; a muraközi ló.

A horvátországi magyarság utoljára 2011 őszén számláltatott meg, legközelebb ez a procedúra a trianoni békediktátum százéves évfordulójára esik. A múlt év december havi országgyűlési választások miatt azonban a horvát hatóságok még nem közöltek a nemzetiségekre, így a horvátországi magyarságra vonatkozó népszámlálási adatokat.

Talán jobb is így...